

ТЕМАТИЧНІ ТАБУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА

Олена Іщенко¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-164-0-21>

Сучасні процеси глобалізації та інтернаціоналізації зумовлюють «розмивання» національних кордонів, оформлення макросоціальних відносин, які набувають транснаціонального характеру. За таких умов інтенсифікується процес культурної глобалізації, що має прояв у збільшенні культурних зв'язків між представниками національних лінгвокультурних спільнот в комунікативному аспекті. Між тим, «чужі» національно-комунікативні традиції, норми, правила поведінки для більшості представників різноманітних етноспільнот все ще залишаються незрозумілими, загадковими, безглуздими, іноді навіть образливими як в міжособистісному так і в діловому спілкуванні.

Кожна культура немислима без табу, правил, приписів, регламентацій, без опори на моральні, релігійні та естетичні регулятори. Саме культура визначає ціннісно-раціональне ставлення людини до світу, обмежує свободу індивіда у певних мовних виразах, спонукає уникати неприйнятних тем в ході світських бесід, небажаних, образливих, вульгарних слів в комунікативних ситуаціях.

Слід відзначити, що комунікативні табу часто стають «камнем спотикання» під час офіційних зустрічей, бесід, нарад у ділових колах. Учасники перемовин постійно повинні зважати на національно-культурні особливості мовного етикету, правила поведінки, прийнятні у конкретній країні, враховувати різноманітні форми комунікативних табу, як-то починаючи від *мовних виразів* (не вживання лайливих слів, нецензурних висловлювань), *тематичних* (де інтимні відносини не обговорюються публічно), *контактних* (у деяких культурах для батька чоловіка молодої жінки (тобто свого сина) існують часові обмеження щодо спілкування зі своєю невісткою) [1, р. 170]. Все це свідчить про складність спілкування. Не обізнаність комунікантів щодо заборон, обмежень в обговоренні деяких тем, проблем, помітно ускладнює процес комунікації не лише в міжособистісному, але і в діловому спілкуванні.

Найчастіше в міжкультурній діловій комунікації не радять обмінюватися думками стосовно політичної ситуації та правлячого уряду країни в якій перебуває іноземець, критично висловлюватись з приводу

¹ Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

релігійних поглядів приймаючої сторони, цікавитися фінансовим становищем родини. Але чи дійсно ці теми перебувають під постійною забороною в певних комунікативних ситуаціях? Чи, можливо, тільки на тематичних табу замикається перелік недоречних запитань та висловлювань? Чи мовні, контактні табу теж відіграють важливу роль під час бізнес перемовин і світських бесід?

З наукової літератури відомо, що саме слово «табу» полінезійського походження, яке потрапило до європейських мов ще наприкінці XVIII ст. У первісному суспільстві «табу» позначало заборону, що накладалася на якусь дію, слово, предмет. У разі порушення її неодмінно наставала кара з боку надприродної сили. Відомо, що об'єктами табу виступали речі, тварини, слова, деякі події, значна частина яких згодом модифікувалася в релігійні, правові, моральні заборони. Всі табу регламентували найважливіші сторони життя людини.

Сучасні обмеження найчастіше пов'язанні з мовним етикетом того чи іншого народу, де вагомую роль відіграють *тематичні табу* – заборони на певні теми спілкування для переважної більшості представників конкретних національних лінгвокультурних спільнот.

У більшості європейських країн, здебільшого не прийнятними є і залишаються теми смерті, сексуальної сфери (обговорення оголеного тіла, дискурс стосовно сексуальних меншин, концентрація уваги на статевих органах, різноманітних статевих захворюваннях), сфери сім'ї та шлюбу (адюльтер, незаконнародженість дітей), політики (питання стосовно корупції, хабарництва, політичних подій), економіки та бізнесу (банкрутство компанії, звільнення з посад), військової сфери (військових операцій, воєнних дій як в межах так і поза межами власної країни). Тим не менш є табуйовані теми, які притаманні лише певним представникам окремих національних спільнот.

У британському та французькому комунікативному просторі вважається не прийнятним втручання у теми приватного дискурсу. Табуйованими залишаються питання пов'язані з віком співрозмовника, станом його здоров'я та членів сім'ї. Ознакою вульгарного тону у ході бесіди залишається обговорення родичів і друзів.

Для англійської комунікативної поведінки вторгнення в приватне життя розцінюється як злочин. Зона особистої автономії сприймається як найвища цінність, що яскраво відбивається в багатьох англійських прислів'ях: «Будинок англійця – його фортеця», «Хороші паркани сприяють добросусідським відносинам». Традиційно небажаними залишаються теми хвороби (стосовно ВІЧ інфікованих у Франції), смерті та поховання, статевих взаємовідносин, фізичної близькості, тематика фемінізму. Не вітається в бізнес середовищі висловлювання власних

думок стосовно фінансового становища співрозмовника (його сумарного доходу, середньої місячної заробітної платні, доходів та витрат по службі). Вважається дурним тоном виявлення непомірного інтересу стосовно віросповідання комуніканта.

Під час світських бесід в англійському мовленому середовищі варто уникати розмов про життя королівської родини, тем, що так чи інакше пов'язані із Північною Ірландією. Не варто послуговатися терміном англійці на адресу ірландців та шотландців, натомість рекомендується вживати слово британці. Делікатною темою для французів залишається війна за незалежність Алжиру від Франції (1954–1962 рр.), котра, як відомо, закінчилася проголошенням Алжирської народно-демократичної республіки. Негласною заборонаю є тематика колабораціоналізму, співпраця деяких громадян держави в інтересах ворога-загарбника під час Другої світової війни. Складною для розв'язання проблемою залишається політика держави стосовно міграційних потоків та статусу мігрантів, біженців, переселенців у країні.

Подібно до більшості представників європейських країн з німецькими партнерами не варто вдаватися до щирих розмов на особисті теми, повідомляти особисту інформацію про себе та близьких осіб. Серед найбільш неприйнятних тем з німцями є фінансова. Конвенціонально забороненими, навіть в колі близьких, є питання про заробітну платню, вартість орендованого житла та комунальних послуг, вартість покупок, подорожей під час відпустки. При встановленні партнерських стосунків не варто натякати на німецьку економність, розсудливість, ощадливість. Не пристойною поведінкою в діловій розмові з німцем залишаються запитання стосовно політичних уподобань комуніканта (голосування на виборах як місцевого, так і державного рівня). Обговорення дій політичного істеблїшменту на міжнародному просторі стосовно міграційних політики країни. Нагадування про участь німецької нації у Другій світовій війні, роль лідерів нацистського режиму у кривавих злочинах. Табуйованими темами є політичні ідеології расизму, нацизму, «всеспалення» – переслідування і масові знищення кількох мільйонів євреїв у часи правління націонал-соціалістів, відтак, тема Голокосту.

У широких колах італійської бізнес-еліти не слід вдаватися до критики історичної культурної спадщини країни. Слід пам'ятати, що для італійців Італія – це музей під відкритим небом. Вони плекають свою історію, різноманітні види мистецтв, де Ватикан виступає еталоном краси та шаленої привабливості. Неполітичними є висловлювання «всі італійці – мафіози», тема сицилійської мафії критикується і засуджується в сучасному італійському середовищі, до того ж, вона втратила позиції, які раніше мала в міжнародній наркогичній контрабанді.

У діловому спілкуванні з іспанцями необхідно враховувати національні почуття. Табуйованими темами залишаються корупція у вищих ешелонах влади, хабарництво, розкрадання бюджетних коштів. Іспанці уникають висловлювань щодо політичної ситуації, політичних лідерів, високопоставлених осіб королівства і сподіваються, що співрозмовники поведуться відповідно. У розмовах з іспанцями не слід торкатися тем: участі предків у Громадянській війні, оскільки одні були на боці республіканського лівого крила, а інші виявляли прихильність націоналісту Франко; з обережністю висловлюватися стосовно участі іспанців у Другій світовій війні. «Візитною картою країни», її культурним символом залишається традиційне іспанське видовище – корида. Дана вистава має свої правила та ритуали і не в якому разі не може підпадати під критику в аспекті знування і вбивства бика матадором. Мешканцям Іспанії не варто задавати питання стосовно роботи, власних доходів, заробітної платні та місця проживання. Під негласною забороною розпитування стосовно віку співрозмовника. Незалежно від прожитих років кожен іспанець вважає себе молодим і прекрасним душею.

Отже, без вивчення всіх тонкощів історичної культурної спадщини, політичної, економічної ситуації країни без занурення в її особливо атмосферу (правила, традиції, систему цінностей, норм) постійно існує ризик потрапити у пастку складних взаємовідносин і зазнати невдачі у бізнес-перемовинах. Тож, знання етнічних особливостей в аспекті тематичних табу та ментальності іншомовного світу є запорукою досягнення взаєморозуміння і побудови успішного міжнаціонального діалогу.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ : Видавництво «Довіра», 2007. 205 с.